

(א) ויענינו מ. ויענינו
(ב) ונכחו מה. ויענינו
(ג) ויענינו מ. ויענינו
(ד) ויענינו מ. ויענינו
(ה) ויענינו מ. ויענינו
(ו) ויענינו מ. ויענינו
(ז) ויענינו מ. ויענינו
(ח) ויענינו מ. ויענינו
(ט) ויענינו מ. ויענינו
(י) ויענינו מ. ויענינו

תורה אור השלם

1. לא תקלל חרש ולפניו
עור לא תחן מבשל
ויראת מאלהיו אני יד
ויקרא יד יד

גיליון הש"ס

גפ" אכס"ב. גענין עו
גפ" ב"מ א' ע"א: שם
יא היו דברים מעולם:
גענין מ ע"א ענין
מוספת ימות על ע"ב
ד"ה דב"ע. מה מ ע"א
תוס' ד"ה א"ר"פ. י"ב ק"ג
ע"ב מ"ה ב"ב. כ"ב ו"ה ד'
ע"ב מ"ה א"ל:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה א"ל יבא
בשמות לג' ע"ב ע"ב:
(ב) ד"ה א"ן וי'
והאכס"ב שם עוברי
דברים מעולם: (א) ה"ס'
ד"ה ה"ה וי' נמי יכול
לכ"ח אסור:

מוסף רש"י

אלא מהא ליבא
למשמע מינה. דודאי
מלא לא כולה דוקא, אלא
מתא מייבו דוקא, או
רשא או סיפא ומתא אידך
אטו ה"ה ולא ידעין י'
מייבו דוקא דגמט מינה
(שבת קכ"א).

הדרן עלך לפני אידיהן
שחשודין על הרביעה.
ויאכל מ"ס לפני עור לא
תתן מכשול דבני נח נעשו
על הדבועה כו' ויענינו יד:

רבינו חננאל

הנהו מוריקאי העובד
כוכבים מלקט ונקט
בשבתא ישראל נקט
בחד בשבתא אתו לקמיה
דרבא שרא להו ואבותיה
רבינא ישראל ועובד
כוכבים שקיבלו שדה
בשבתא לא יאמר ישראל
לעובד כוכבים טול חלקך
אתה בשבת ואני חלקך
בחול ואם הנהו מעיקרא
על גמט שיום השבת
לעובד כוכבים ויזו איהו
בשבת לישראל ויזו ואם
בזו לחשבון פ"י שאמר
אחד לתבירו לקחת אתה
בשבת כן וכך כספס ויזו
לא לקחת בחול אלא
פתות מוק' לי (א) וכן אם
אמר העובד כוכבים
לישראל כענין הוה אסור
ואינו מותר אלא אם התנו
מעיקרא מה שזדמן
בשבת הרי הוא לעובד
כוכבים כן רב כן גמט
וכן בחול לישראל.
אכס"ב רבא לט"ף איגלא
מילתא דהתנו מעיקרא הוה
ושפיר שרא להו רבא. רב
גביה מבי כחיל אמר
שלאי דערלה הוה עובד

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה כב.

עין משפט
נר מצוה

ק"ב א מ"י פ"ו מהל'
שבת ה"ל ח סג
עשן סה טו"ש"ע ח"ח ס"י
רמה ספיק' א:
ק"ב ב מ"י פ"ו מהל'
מחלות אסורות
הלכה ד' וענין בשבת
ובכ"מ טו"ש"ע י"ד מ"י רלד
ספיק' ג:
ק"ד ג מ"י פ"ו מהל'
שבת הלכה ח סג
עשן סה טו"ש"ע ח"ח ס"י
רמה ספיק' ב:
א ד מ"י פ"ב מהל'
אסור צולה ה"ל ה'
סג לאין קבו טו"ש"ע י"ד
ס"י ק"ג ספיק' א:
ב ה"י מ"י ע"ס הלכה ד'
סג ע"ס טו"ש"ע ע"ס
ספיק' ד טו"ש"ע א"ר"ע ס"י
כ"ד ספיק' ג:
ג ו מ"י פ"ב מהל' רמג'
ה"ל ו סג עשן ס"י
טו"ש"ע י"ד ק"ג ספיק'
ב:

רבינו חננאל (המשך)

כוכבים אכל שני עולה
וישראל אכל שני דהתיירא
כו'. אכס"ב להו אם התנו
מעיקרא מותר סתמא מאו
ולא איפשיטא ועברי' ביה
דהתיירא
דאורייתא ר"ח: (ג) דר"ש
הא במקום שנהו למכור
מוכרין לתן אפי' בית זירה
ומשכירין לתן אפילו בית
דירה ר' בון בשם רבנן
דמתן וזאת אמרת שדה
ההונית על אם הדרך אסור
להשכירה לעובד כוכבים
מפני שנקרא על שמו
ועובד כוכבים עושה בה
מלאכה בשבתות וי"ט:
בהוספתא שאלו לר'
ירושע מהו שילמד אדם
אח בני חכמה ויזנית אפר
לתן צאו וראו איזו שכן
אינה לא פן היום ולא פן
הלילה שהיום והלילה
חייב בהנין תורה שניא
והניח בו יומם ולילה.
הוספתא לא יטייל ישראל
עם שירא בחברות אפי'
לצאת אפי' מקדים ואפי'
מחשיר ואפי' מתיירא
מפני ליטטים מפני רוח
דעה חיה רעה שאנו לא
תלכו אחרי אלהים אחרים
ר' אלעזר (בר) (בנו ש"ר)
ר"א הגליץ אומר אם
רשע ירשע יוצא לדרך
ההרוק ממנו ג' ימים כי
מלאכי חבלה יוצאין עמו
שנא הפקר עליו ורשע
ושטן יעמד על ימיו וכן
אם ראתה צדיק יוצא לדרך
צא עמו כי מלאכי שלום
עמו שאנו כי מלאכי יצוה
לך לשמר בכל דרמין:
הדרן עלך לפני
אידיהן:

אין מעמידין בהמה בפגודקאות של עובדי כוכבים מפני שחשודין על הרביעה ולא תתייחד אשה עמהן מפני שחשודין על העריות ולא יתייחד אדם עמהן מפני שחשודין על שפיכות דמים גב' ורבינו

המסקי התנור חלקו בתנור והיה לו ליהודי לטול כך וכך ימים
חלקו ולאופה כמו כן כך וכך ולא התנו מתחלה זה לזה טול אלה
חלקך בשבת ואני חלקך בחול והיה ר"י ר"ל ומותר דלא דמי לשה
דהכא דגבי שדה חלק הישראל משבח אף בחול במה שהעובד
כוכבים טורח זו בשבת אבל בתנור אינו משבח כלל במה שהעובד
כוכבים עושה זו בשבת וזה בחול ואף בלא התנו מתחלה ולא הודה
ר"ת לזה ונראה לו דאין חלקך בין תנור לשה דאע"פ שאינו משבח
במלאכה בשבת מ"מ הו' כחילו מעמיד פועל זרים ונראה לר"ר
אלחנן דבתנור אפי' התנו מתחלה לא יועיל שכן התנור של
ישראל הוא וה"ל כמשכיר תנורו בשבת ואומר לעובד כוכבים
טול שכר תנורו בשבת כשחסיקו לי בחול ולא דמי לישראל ועובד
כוכבים שלקחו שדה בשבתות שיש לעובד כוכבים חלק בגוף
הקרקע וגם ר"י חזר בו והציא ראייה לדברי ר"ת דאין חילוק בין
תנור לשה דלא מרחק תנור דמי ובתוספתא דמסכת דמאי [פ'
מניא ישראל ועובד כוכבים שלקחו שדה ומרחק בשבתות לא יאמר
לו ישראל לעובד כוכבים כו' קלרו של דבר בין כרס בין שדה בין
מרחק או תנור אם לקחו ישראל ועובד כוכבים בשבתות אסור
לומר טול אתה חלקך כו' אלא אם כן התנו מתחלה קודם שלקחוהו
לקבל החוב מן העובד כוכבים ולחזור ולהנות מתחלה מיהו היכא
בשבתות העובד כוכבים וזכר התנור הוא לישראל מביט שהעובד
העתק מלשון רבינו יהודה: ת"ש אם התנו מתחלה מותר הא
אלא משום דבעי למתני סיפא ואם התנו מתחלה מותר אף על פי
שהתנה לו כך בפירוט: ואם באו לחשבון אסור הא סתמא שרי.
וה"ת לימא דה"ק אם צאו לחשבון אסור אפי' התנו מתחלה מותר בכל ענין:
הדרן עלך לפני אידיהן

אין מעמידין בהמה בפגודקאות של עובדי כוכבים מפני שחשודין על הרביעה ולא תתייחד אשה עמהן מפני שחשודין על העריות ולא יתייחד אדם עמהן מפני שחשודין על שפיכות דמים גב' ורבינו

המסקי התנור חלקו בתנור והיה לו ליהודי לטול כך וכך ימים
חלקו ולאופה כמו כן כך וכך ולא התנו מתחלה זה לזה טול אלה
חלקך בשבת ואני חלקך בחול והיה ר"י ר"ל ומותר דלא דמי לשה
דהכא דגבי שדה חלק הישראל משבח אף בחול במה שהעובד
כוכבים טורח זו בשבת אבל בתנור אינו משבח כלל במה שהעובד
כוכבים עושה זו בשבת וזה בחול ואף בלא התנו מתחלה ולא הודה
ר"ת לזה ונראה לו דאין חלקך בין תנור לשה דאע"פ שאינו משבח
במלאכה בשבת מ"מ הו' כחילו מעמיד פועל זרים ונראה לר"ר
אלחנן דבתנור אפי' התנו מתחלה לא יועיל שכן התנור של
ישראל הוא וה"ל כמשכיר תנורו בשבת ואומר לעובד כוכבים
טול שכר תנורו בשבת כשחסיקו לי בחול ולא דמי לישראל ועובד
כוכבים שלקחו שדה בשבתות שיש לעובד כוכבים חלק בגוף
הקרקע וגם ר"י חזר בו והציא ראייה לדברי ר"ת דאין חילוק בין
תנור לשה דלא מרחק תנור דמי ובתוספתא דמסכת דמאי [פ'
מניא ישראל ועובד כוכבים שלקחו שדה ומרחק בשבתות לא יאמר
לו ישראל לעובד כוכבים כו' קלרו של דבר בין כרס בין שדה בין
מרחק או תנור אם לקחו ישראל ועובד כוכבים בשבתות אסור
לומר טול אתה חלקך כו' אלא אם כן התנו מתחלה קודם שלקחוהו
לקבל החוב מן העובד כוכבים ולחזור ולהנות מתחלה מיהו היכא
בשבתות העובד כוכבים וזכר התנור הוא לישראל מביט שהעובד
העתק מלשון רבינו יהודה: ת"ש אם התנו מתחלה מותר הא
אלא משום דבעי למתני סיפא ואם התנו מתחלה מותר אף על פי
שהתנה לו כך בפירוט: ואם באו לחשבון אסור הא סתמא שרי.
וה"ת לימא דה"ק אם צאו לחשבון אסור אפי' התנו מתחלה מותר בכל ענין:
הדרן עלך לפני אידיהן

א"י הכי תיפוק ליה משום אפני עור. הקשה ר"י אמאי קאמר
א"י לחלמתי דר"ש בן אלעזר גופיה היה יכול להקשות
תיפוק ליה משום לפני עור ופי' הר"ר אלחנן בשלמא אי אמרת
דכומי נקט לרבותא וה"ה עובד כוכבים ינחא דנקט טעמא דנקראת
על שמו דשיך דכרייהו אלא אי
אמרת דנקט כומי דוקא א"כ תיפוק
ליה משום לפני עור:

תיפוק ליה משום אפני עור.
אליבא דרשב"א פריך
דלית ליה כומיס גרי אמת ה'
בפ"ק דחלוין (דף ו.) גבי ה"ה
דר"ש דשדריה לר"מ לזמן חמרא
מזי כומאי ומכאן יש להציא ראייה
למה שפירש ר"ת דשיך למימר לפני
עור אף צמדי דלית ביה איסורא
אלא דנקט דהא מלאכה דמ"ה
אינה אסורה אלא מדרבנן כדפירש
ר"ת (ב' עמ"ק (דף ג.) וראיה נמי
מדלעיל (דף טו.) דאסור למכור
לישראל החשוד למכור לעובד
כוכבים אע"ג דליכא איסורא אלא
דרבנן אלב הכ"ר אלחנן הקשה
לפ"ת שפירש דלמלאכה דמ"ה
אינה אסורה מן התורה מדאמר צ"י
מי שהסק' (מ"ק דף י"א:) פתח בצ"ל
וקיים בחול המועד ללא מיבעיא
קאמר ללא מיבעיא ימי ח"ה דאסור
דרבנן אלא אפילו ח"ה דאסור
דאורייתא כו' ומפ"ת דקרי ליה
דאורייתא לפי שיש לה אסמכתא
מן המורה בפ"ק דחגיגה (דף י"א.)
לאפוקי קבל שאין לו אסמכתא אלא
מדברי קבלה דכדמי והפסתי חלמתי
לאלב א"י ח"ה יש לו עיקר מן
התורה דליכא למיגזר אטו י"ט:
הדא משום אפני עור. נראה
דמהאי טעמא נמי (א) ליתוס

אסור כשקבל שדה בשבתות: לא יאמר לו ישראל לעובד כוכבים כו' מעשה כן היה בימי רבינו

המסקי התנור חלקו בתנור והיה לו ליהודי לטול כך וכך ימים
חלקו ולאופה כמו כן כך וכך ולא התנו מתחלה זה לזה טול אלה
חלקך בשבת ואני חלקך בחול והיה ר"י ר"ל ומותר דלא דמי לשה
דהכא דגבי שדה חלק הישראל משבח אף בחול במה שהעובד
כוכבים טורח זו בשבת אבל בתנור אינו משבח כלל במה שהעובד
כוכבים עושה זו בשבת וזה בחול ואף בלא התנו מתחלה ולא הודה
ר"ת לזה ונראה לו דאין חלקך בין תנור לשה דאע"פ שאינו משבח
במלאכה בשבת מ"מ הו' כחילו מעמיד פועל זרים ונראה לר"ר
אלחנן דבתנור אפי' התנו מתחלה לא יועיל שכן התנור של
ישראל הוא וה"ל כמשכיר תנורו בשבת ואומר לעובד כוכבים
טול שכר תנורו בשבת כשחסיקו לי בחול ולא דמי לישראל ועובד
כוכבים שלקחו שדה בשבתות שיש לעובד כוכבים חלק בגוף
הקרקע וגם ר"י חזר בו והציא ראייה לדברי ר"ת דאין חילוק בין
תנור לשה דלא מרחק תנור דמי ובתוספתא דמסכת דמאי [פ'
מניא ישראל ועובד כוכבים שלקחו שדה ומרחק בשבתות לא יאמר
לו ישראל לעובד כוכבים כו' קלרו של דבר בין כרס בין שדה בין
מרחק או תנור אם לקחו ישראל ועובד כוכבים בשבתות אסור
לומר טול אתה חלקך כו' אלא אם כן התנו מתחלה קודם שלקחוהו
לקבל החוב מן העובד כוכבים ולחזור ולהנות מתחלה מיהו היכא
בשבתות העובד כוכבים וזכר התנור הוא לישראל מביט שהעובד
העתק מלשון רבינו יהודה: ת"ש אם התנו מתחלה מותר הא
אלא משום דבעי למתני סיפא ואם התנו מתחלה מותר אף על פי
שהתנה לו כך בפירוט: ואם באו לחשבון אסור הא סתמא שרי.
וה"ת לימא דה"ק אם צאו לחשבון אסור אפי' התנו מתחלה מותר בכל ענין:
הדרן עלך לפני אידיהן

אין מעמידין בהמה בפגודקאות של עובדי כוכבים מפני שחשודין על הרביעה ולא תתייחד אשה עמהן מפני שחשודין על העריות ולא יתייחד אדם עמהן מפני שחשודין על שפיכות דמים גב' ורבינו

המסקי התנור חלקו בתנור והיה לו ליהודי לטול כך וכך ימים
חלקו ולאופה כמו כן כך וכך ולא התנו מתחלה זה לזה טול אלה
חלקך בשבת ואני חלקך בחול והיה ר"י ר"ל ומותר דלא דמי לשה
דהכא דגבי שדה חלק הישראל משבח אף בחול במה שהעובד
כוכבים טורח זו בשבת אבל בתנור אינו משבח כלל במה שהעובד
כוכבים עושה זו בשבת וזה בחול ואף בלא התנו מתחלה ולא הודה
ר"ת לזה ונראה לו דאין חלקך בין תנור לשה דאע"פ שאינו משבח
במלאכה בשבת מ"מ הו' כחילו מעמיד פועל זרים ונראה לר"ר
אלחנן דבתנור אפי' התנו מתחלה לא יועיל שכן התנור של
ישראל הוא וה"ל כמשכיר תנורו בשבת ואומר לעובד כוכבים
טול שכר תנורו בשבת כשחסיקו לי בחול ולא דמי לישראל ועובד
כוכבים שלקחו שדה בשבתות שיש לעובד כוכבים חלק בגוף
הקרקע וגם ר"י חזר בו והציא ראייה לדברי ר"ת דאין חילוק בין
תנור לשה דלא מרחק תנור דמי ובתוספתא דמסכת דמאי [פ'
מניא ישראל ועובד כוכבים שלקחו שדה ומרחק בשבתות לא יאמר
לו ישראל לעובד כוכבים כו' קלרו של דבר בין כרס בין שדה בין
מרחק או תנור אם לקחו ישראל ועובד כוכבים בשבתות אסור
לומר טול אתה חלקך כו' אלא אם כן התנו מתחלה קודם שלקחוהו
לקבל החוב מן העובד כוכבים ולחזור ולהנות מתחלה מיהו היכא
בשבתות העובד כוכבים וזכר התנור הוא לישראל מביט שהעובד
העתק מלשון רבינו יהודה: ת"ש אם התנו מתחלה מותר הא
אלא משום דבעי למתני סיפא ואם התנו מתחלה מותר אף על פי
שהתנה לו כך בפירוט: ואם באו לחשבון אסור הא סתמא שרי.
וה"ת לימא דה"ק אם צאו לחשבון אסור אפי' התנו מתחלה מותר בכל ענין:
הדרן עלך לפני אידיהן

אין מעמידין בהמה בפגודקאות של עובדי כוכבים מפני שחשודין על הרביעה ולא תתייחד אשה עמהן מפני שחשודין על העריות ולא יתייחד אדם עמהן מפני שחשודין על שפיכות דמים גב' ורבינו

המסקי התנור חלקו בתנור והיה לו ליהודי לטול כך וכך ימים
חלקו ולאופה כמו כן כך וכך ולא התנו מתחלה זה לזה טול אלה
חלקך בשבת ואני חלקך בחול והיה ר"י ר"ל ומותר דלא דמי לשה
דהכא דגבי שדה חלק הישראל משבח אף בחול במה שהעובד
כוכבים טורח זו בשבת אבל בתנור אינו משבח כלל במה שהעובד
כוכבים עושה זו בשבת וזה בחול ואף בלא התנו מתחלה ולא הודה
ר"ת לזה ונראה לו דאין חלקך בין תנור לשה דאע"פ שאינו משבח
במלאכה בשבת מ"מ הו' כחילו מעמיד פועל זרים ונראה לר"ר
אלחנן דבתנור אפי' התנו מתחלה לא יועיל שכן התנור של
ישראל הוא וה"ל כמשכיר תנורו בשבת ואומר לעובד כוכבים
טול שכר תנורו בשבת כשחסיקו לי בחול ולא דמי לישראל ועובד
כוכבים שלקחו שדה בשבתות שיש לעובד כוכבים חלק בגוף
הקרקע וגם ר"י חזר בו והציא ראייה לדברי ר"ת דאין חילוק בין
תנור לשה דלא מרחק תנור דמי ובתוספתא דמסכת דמאי [פ'
מניא ישראל ועובד כוכבים שלקחו שדה ומרחק בשבתות לא יאמר
לו ישראל לעובד כוכבים כו' קלרו של דבר בין כרס בין שדה בין
מרחק או תנור אם לקחו ישראל ועובד כוכבים בשבתות אסור
לומר טול אתה חלקך כו' אלא אם כן התנו מתחלה קודם שלקחוהו
לקבל החוב מן העובד כוכבים ולחזור ולהנות מתחלה מיהו היכא
בשבתות העובד כוכבים וזכר התנור הוא לישראל מביט שהעובד
העתק מלשון רבינו יהודה: ת"ש אם התנו מתחלה מותר הא
אלא משום דבעי למתני סיפא ואם התנו מתחלה מותר אף על פי
שהתנה לו כך בפירוט: ואם באו לחשבון אסור הא סתמא שרי.
וה"ת לימא דה"ק אם צאו לחשבון אסור אפי' התנו מתחלה מותר בכל ענין:
הדרן עלך לפני אידיהן

ד א מ"י פ"ג מהלכות
אסורין מנחם הל' וכו':
ה ב מ"י פ"ג מהל'
אסורין כולה הל' ו
סמך ללחן קלו טור אה"ע
מ"י:
ג א מ"י שם הלכה טו סמך
שם טו"ע אה"ע מ"י
ד כ סוף יח:
ז א מ"י שם טו"ע שם
סוף ח:
ח ה ר א מ"י שם הל' אה"ע
ו א סמך שם טור אה"ע
מ"י:

ורמיניה לוקחים מהם בהמה
מבירימא אמתני לירמי
ורמיניה מקום שנהגו למכור מוכרין אלמא לא חיישין לרביעה
ולשני נמי כדמשני הכל ועוד קשה אמאי לא שני הכל שיטרא קמא
דרב דלעיל (דף ד'): מקום שהמירו
למכור כו' וי"ל דהיה רומיא דמתני'
כבר מרמזה לה בפ"ק (שם)
ושינה שפיר ואע"ג דהכל נמי נמית
לשנוי שיטרא קמא דרב דמקום
שהמירו ליקח מהם להקריב דלא
שני הכא דמקום דהכל הא דמקום
שאסרו למכור אסור ליקח אלמא
איכא דוכתא דחשידי ומקשי א"כ
כל הנך קראי דמתני' מינייהו
דבין לרי"א לקמן דשמעתין דמשמע
נהו שמומר ליקח מן העובדי כוכבים
דהמה לקרנן ונלטון להעמידם
דמקום שנהגו למכור מפני שאינם
חשודים ליקח מהם להקריב ואין זה יכול
להיות דהא מיימי קראי דמנצרים
וכנהו ופלישמי דק"ל שהן חשודים
על הרביעה וגם כל אן קר שם
עבדים הם חשודים על הרביעה
דמשמע דסמון עבדי אהד לקח
יך מן השוק כו' ועוד מקשי אטו
יקום וימא להו לקראי (א) כי כתביהו
דמקום שנהגו למכור כתביהו ונראה
דמאי ענינה דהר ביה רב לעיל
מהאי שיטרא דמקום שנהגו למכור
כו' לפי שלא היה יכול להעמידו כלן
ועו"ל דידע שפיר שיטרא דעובדי
כוכבים חס על דמתמו ומ"מ פריך
מהכל דלוקחין דק"ל דאיכא למיתס
לרביעה כיון שכל למכרה ומשני
ללעולם חייש שפעמים אינו יכול
למכרה או נמלך ויחלה נמי לרביעה
ולרבי פדת דנסמון ואל"ת כיון
דמוקמינן היתר קרנן בכל מקום
אך דמקום שנהגו שאל למכור
מיקשי לן מכל מקום כיון דמה שאין
אנו (ט) מעמידין משום חשש רביעה
הוא בקרנן איך המירו וי"ל דמקום
שנהגו שאל למכור מנהגה הוא
דליכא הא אסוריה ליכא ולענין
אזיל אפילו מנהגא ליכא שאם היו
נוהגין לימנע מליקח מהם דהמה
לקרנן אין לדבר סוף דל"א שאל
יתערבו דהמות של מקום שנהגו
שאל למכור עס דהמות שנהגו
למכור ע"י משא ומתן וכל קצוע
כמחנה על מחנה דמי ומנהמות
הנולדים מניחו של ישראל אין דיי
ליקח לקרנן משום דשמיחי מומי
דפסלי אפי' דוקין דענין:

מוקצה פירוש שיטרו למקרוצת
עבודת כוכבים ומסרו
לכומרים והאכילוהו כרשיני עבודת כוכבים אכל גירא אינו
כלום דאין הקדש לעבודת כוכבים (לקמן מד): דמשמע (בפ"ב)
דמקום (ג"ל דמתמרה בפ"ו דף טו.) א איתא דאקציה א
הוא מובין י"ה. לרווחא דמילתא נקטיה למכור אפילו דמקום דשמיחי דמקו
חיישין דלמלא מקאו ופלחו אקרנין למכור אלא משום חשש המוקצה ונעבד:
גרים רגלא דמקום שאלו רגלי כמו לא רגל על לשוני (מהל"ס טו) ור"ת גרם כפירוש הערוך (ד) דגלא דלית שן שקנן שכן מתרגם (שם)
דמשפט לא ימעל פיו לא ידגל פומיה וה"ק שקנן דמכרו מכיר וכן ההוא דפ' צמה אשה (שבת סג.) שני תלמידי חכמים המדגילין
זה לזה דהכלה הקציה אהבן שנאמר ודגלו עלי אהבה ומפרי"ת המכחישין זה לזה ואינם עומדים על העיקר אפי' הכי הקציה אהבן
ולשי קאמר והוא דידעי לורחא דשמעתא וליה להו רבה (ט) למגמר מנייהו ובמדרש נמי משמע ודגלו לשון מעילתו דקאמר מנין לקורא
צמורה שקלא לאהרן הרון שיוצא פי' שאע"פ שלא יקרא האלף שנאמר ודגלו עלי אהבה אכל רשי' פירש מדגילין לשון דגל שמקהילים
קלות צרכים וקשיא דלם כן מה רחיה לרין פשיעא שנאצטו לפני המקום: דאמר מור חביבה ע"ייהם בהמתם ש"י ישראל. לא
נדוע לר"י מהיכן נפקא דבר זה: עובדי כוכבים שאלו עמרו על הר סיני. ונראה (ט) דגרים נמי דפסקה וזהו המון היינו משום
דאף על גב דליניהו לא הוו מלייהו (הו"ט):

רוצע ונרצע ומוקצה ונעבד
פסול לקרנן דמיו צב"ק (דף מ:)
מן הבהמה (ו) ולא כל הבהמה להוציא את הרצוע והנרצע מן הצב"ק
להוציא את הנעבד מן הארץ (ו) להוציא את המוקצה: מוקצה. שהקצהו
ויחדו למקרוצת עבודת כוכבים: נעבד. שעשו עבודת כוכבים
והשתמחו לו: בשלמא מוקצה ונעבד.
אף ע"ג דודאי חשידי לא קשיא לן
דלם איתא דפליחה כו': אלא
רצוע. אי חשידי ליחוש: שלא
שיעקר. נעשית עקרה הילכך לא
רצוע לה אכל אדין לא חייש
כשעומדת בפונדק: זכרים מאי
איכא למימר. יחוש דלמא רצועה
עובד כוכבים דהכל ליכא עיקור
זכר נמי מיפסול דנרצע דהא
קרא דנרצע דמן הבהמה ועולה
כמיז ועולה זכר הוא וקאמר
להוציא את הרצוע ואת הנרצע:
ולחוש דלמא רצועה רועה. דהא
לאו דידיה היא ולא חס עליה:
אינהו ידעי צהדי. חד בחצונה
דלחומיה למירצעה: מירסא. רועה
מיניה דאי מיעקרא מרגיש עובד
כוכבים וקא תצע ליה מיניה. אי
כל שעתא אחי חזי לה: מכתבא
גללא כוע רגלא כמכריה ידע.
מכתב שקרוי גרפי"א ושל צרל
הוא קורע ורושם את הגלל שיש
כלומר השיש שהוא קשה ירא מן
המכתב לפי שהוא מכיר בו וכן
כריל ובלעל מכיר בחצירו וירא
מפניו. רגלא (ס) רכילן כמו (מהל"ס טו) ולא
רגל על לשוני וכן וירגל צבדק
(שמו"ל ד יט): זכרים מוקצות לא
לזבון. לקרנן הואיל וחשידי דלמא
ארבעתיה עלה דליכא הכא עיקור
ולא חשש בשר: כיון דמיסריך.
זכר צמרה ורודפה כל שעה אס
תיקק לו מירתתא שיביו בני אדם
דצבד אכל צדין אי מוקמינן לה
גבה לא מירתתא דלפוס שעתא הוא
דקאי גבה: לא רבי כלבא. שמה
תחאה ומרביעו עליה: לא חשידי
צב כי רב צאושפיו. דאגב דלניע
לא מירתתא שיצוא קול אס דבעל לו:
לניע לה. ואיכא למישל כפרשיית:
אלא כלבא. הא אמרת כיון דמוגרי
זה ורודפה מירתתא האשה:
אמרי לא דמי כלבא לשאר בהמה:
דכיון דכי שדא ליה אומלא מיסריך.
כל שעתא צמרה לא מירתתא
דצמרה אי מיסריך דתראי מימר
אמרי אינשי אומלא הוא דשדיה
ליה: אומלא. מעט בשר: נקבות
אלא נקבות מ"ט לא מייחדין.
דקתני בצרייתא בפ"ק (דף טו):
דאפילו נקבות אלל נקבות מכל
על הר סיני. ומתקנו מכל
רביעה

לוקחין מן העובדי
כוכבים בהמה לקרנן ואין
חוששין לא משום רצוע
ולא משום נרצע כו'.
ופריך דשמייה דרב עובד
כוכבים חס על בהמתו
נקבות שלא יתעקר
זכרים שלא יחששו.
ואם תאמר דלמא
רועה רצועה רועה נמי
כיון דידעי חד לחבייהו
וכשרואין שהחשיבה
בהמה מרגישי כי רביעה
ומיחייא מפני הפסד
שכרו ואינו רובע. אמר
רבה היינו דאמרי אינשי
מכתבא גללא כוע. פי'
(א) מכתבא גללא כוע
אלא המכתב על הפסד
כלומר שעת ברול הינדוי
נוקב ונבוק הצור שווא
אבן גלל. כך רגלא
בחבריה ידע פי' רגלא
אדם הממנה על הפסד
ומחזר על הנכסיו ויוראין
ומריש כונניי המכס.
דגורסי בפסחים (ט) והוא
דרגש בהו רגלא. ומקשי
אי הכי הא דמי רב
יוסף אומלא לא חזבי
כלבא ולא חשידי בר
כי רב צניע ליה
אלא כלבא נימא כיון
דמגרי בה קמי אינשי
מירדתא ולא מירצעה
ליה. ופרקינן כיון דכל
מה דהיא שריא ליה
אומלא מסריך בה. אמרה
אמאי עבר הכי משום
אומלא שדינא ליה.
ומפני מה אין מעמידין
בהמה בפונדקאות של
עובדי כוכבים ולא זכרים
אצל כו'. מפני שהעובדי
כוכבים מצויין בנות
אצל נשי חבריהן פעמים
שכב ואינו מוצאה ורובע
הבהמה. איבעי חיבא אפי'
מוצאה בהמת ישראל
חביבה אליה. דאמר (מ"ו)
[ר'] יחנן כשכב נחש
על חזה הטיל בה וזהוהא.
ישראל שעמדו על הר
סיני פסקה וזהמתן. עובדי
כוכבים (שלא עמדו על
הר סיני) לא פסקה
וזהמתן. וכן עופות. דאי'
יוחנן ראיתי עובד כוכבים
שלקח אווז מן השוק
רביעה חנקה צלאה ואכלה.
ועבדי קנהו ידן מן
השוק חקה בה כדי רביעה
רביעה צלאה ואכלה

(א) (תוספתא רפ"ג)
(ג) (לעיל טו.) (א) (לעיל טו):
(ב) (תוספתא רפ"ג, ד) כימ
על. (ה) גיטין לח. (ו) שנת
(ז) (ה) כ"ה דפסיי.
(ח) מוכרין מהר"מ.
(ט) (בס"א: מללא אסרין.)
(י) (עך דגל אמנע בעך גלל
(כ) גרים כסר רבינו מנאל
ורגלא דר"ש וע"ע מה
שפירש על (ל) דגריס.
נמי גריס נמי כ"ל מהר"ס.
(מ) (כל זה הוא להוציא שנת
קמו. וא"כ מלל ונראה
שנתנו תוספת לרביה פ"ס
ע"ן נחדושי הלכות
ובמהר"ס.)

הגהות הב"ח
(א) ה"ב ד"ה ורמיניה
וכי כי כתביהו דמקום
שנהגו למכור כוכבים:
(ב) ד"ה רגלא וכו' וליה
לזה רבה במתא למגמר
מיניה ונעבד:

לעני רשי"
גרפי"א. ככתב. מ"ט.

מוסף רשי"
שלא תעקר. שפשיט
עקרה רביעה (דע"ל
טו.) אין מוסריך בהמה
כו'. משום רביעה (דע"ל
טו.) לא רבי כלבא. לא
מגל כל שמה תקקל
עמו (ב"מ טא.) צניע לה.
מחוק קצוע הוא צניע
שאל יקלקלו יחד לא
יתפאר לגלות הדבר: שם
(ג) וצוהה שלא ידע
מירתתא. להיות
נרבעת לו (שם.) בשעה
שכב נחש על חזה.
כמתן לה ענה לטול מן
העץ. אלה דמכרי
(בבב"ש ד) הנחש הציאת
לשון ששוקן (שבת קמ"ו.)

רבינו חננאל

רבינו חננאל
לוקחין מן העובדי
כוכבים בהמה לקרנן ואין
חוששין לא משום רצוע
ולא משום נרצע כו'.
ופריך דשמייה דרב עובד
כוכבים חס על בהמתו
נקבות שלא יתעקר
זכרים שלא יחששו.
ואם תאמר דלמא
רועה רצועה רועה נמי
כיון דידעי חד לחבייהו
וכשרואין שהחשיבה
בהמה מרגישי כי רביעה
ומיחייא מפני הפסד
שכרו ואינו רובע. אמר
רבה היינו דאמרי אינשי
מכתבא גללא כוע. פי'
(א) מכתבא גללא כוע
אלא המכתב על הפסד
כלומר שעת ברול הינדוי
נוקב ונבוק הצור שווא
אבן גלל. כך רגלא
בחבריה ידע פי' רגלא
אדם הממנה על הפסד
ומחזר על הנכסיו ויוראין
ומריש כונניי המכס.
דגורסי בפסחים (ט) והוא
דרגש בהו רגלא. ומקשי
אי הכי הא דמי רב
יוסף אומלא לא חזבי
כלבא ולא חשידי בר
כי רב צניע ליה
אלא כלבא נימא כיון
דמגרי בה קמי אינשי
מירדתא ולא מירצעה
ליה. ופרקינן כיון דכל
מה דהיא שריא ליה
אומלא מסריך בה. אמרה
אמאי עבר הכי משום
אומלא שדינא ליה.
ומפני מה אין מעמידין
בהמה בפונדקאות של
עובדי כוכבים ולא זכרים
אצל כו'. מפני שהעובדי
כוכבים מצויין בנות
אצל נשי חבריהן פעמים
שכב ואינו מוצאה ורובע
הבהמה. איבעי חיבא אפי'
מוצאה בהמת ישראל
חביבה אליה. דאמר (מ"ו)
[ר'] יחנן כשכב נחש
על חזה הטיל בה וזהוהא.
ישראל שעמדו על הר
סיני פסקה וזהמתן. עובדי
כוכבים (שלא עמדו על
הר סיני) לא פסקה
וזהמתן. וכן עופות. דאי'
יוחנן ראיתי עובד כוכבים
שלקח אווז מן השוק
רביעה חנקה צלאה ואכלה.
ועבדי קנהו ידן מן
השוק חקה בה כדי רביעה
רביעה צלאה ואכלה

(א) וכן הוא בערוך עין גלל
כ"ב צ"ב ריעו.
(ג) דף טו ע"ב ילפני שם
ה"י ייאל אן ריעו נראה
דגרים שם רגלא אכן ריעו
שם נראה דגרים נ"י דין
וכי בערוך עין דיל י"ע.

לכומרים והאכילוהו כרשיני עבודת כוכבים אכל גירא אינו
כלום דאין הקדש לעבודת כוכבים (לקמן מד): דמשמע (בפ"ב)
דמקום (ג"ל דמתמרה בפ"ו דף טו.) א איתא דאקציה א
הוא מובין י"ה. לרווחא דמילתא נקטיה למכור אפילו דמקום דשמיחי דמקו
חיישין דלמלא מקאו ופלחו אקרנין למכור אלא משום חשש המוקצה ונעבד:
גרים רגלא דמקום שאלו רגלי כמו לא רגל על לשוני (מהל"ס טו) ור"ת גרם כפירוש הערוך (ד) דגלא דלית שן שקנן שכן מתרגם (שם)
דמשפט לא ימעל פיו לא ידגל פומיה וה"ק שקנן דמכרו מכיר וכן ההוא דפ' צמה אשה (שבת סג.) שני תלמידי חכמים המדגילין
זה לזה דהכלה הקציה אהבן שנאמר ודגלו עלי אהבה ומפרי"ת המכחישין זה לזה ואינם עומדים על העיקר אפי' הכי הקציה אהבן
ולשי קאמר והוא דידעי לורחא דשמעתא וליה להו רבה (ט) למגמר מנייהו ובמדרש נמי משמע ודגלו לשון מעילתו דקאמר מנין לקורא
צמורה שקלא לאהרן הרון שיוצא פי' שאע"פ שלא יקרא האלף שנאמר ודגלו עלי אהבה אכל רשי' פירש מדגילין לשון דגל שמקהילים
קלות צרכים וקשיא דלם כן מה רחיה לרין פשיעא שנאצטו לפני המקום: דאמר מור חביבה ע"ייהם בהמתם ש"י ישראל. לא
נדוע לר"י מהיכן נפקא דבר זה: עובדי כוכבים שאלו עמרו על הר סיני. ונראה (ט) דגרים נמי דפסקה וזהו המון היינו משום
דאף על גב דליניהו לא הוו מלייהו (הו"ט):

